Offentliggjort d. 17. februar 2018

Deling af pensioner ved skilsmisse©

Af advokat (L) Bodil Christiansen og
advokat (H), cand. merc. (R) Tommy V. Christiansen
www.v.dk

Højesteret har for nylig fået forelagt en sag om deling af en erhvervsdrivende ægtefælles pensioner ved skilsmisse. Sagen har været behandlet i 3 instanser og viser nogle af de synspunkter, der har betydning for fordelingen af pensionsordninger ved skilsmisse.

Højesterets afgørelse har betydning for ægtefæller med pensionsrettigheder, der tilhører ejerægtefællen som delingsformue (fælleseje).

I 2006 blev reglerne om deling af pensionsrettigheder ved separation og skilsmisse ændret ved den såkaldte pensionsreform.

Hidtil havde delingen af pensionsrettigheder været baseret på de dagældende regler om ægtefællers formueforhold fra 1925. Den almindelige samfundsudvikling og navnlig udbygningen og udviklingen af pensionsformerne havde imidlertid med årene ført til en retstilstand, som ifølge lovgiver kunne give anledning til tvivl og blev opfattet som urimelig. Eksempelvis kunne foreligge den situation, at den ene ægtefælle havde en kapitalpension, der skulle deles ved skilsmisse, medens den anden ægtefælle havde en pension, der gav ret til løbende ydelser, som ikke skulle deles ved skilsmisse.

Efter mange overvejelser gennem en længere årrække blev reglerne om deling af pensionsrettigheder ved separation og skilsmisse imidlertid som nævnt ændret i 2006 med virkning fra 1. januar 2007.

Offentliggjort d. 17. februar 2018

Hvad gælder?

Efter de gældende regler sondres mellem på den ene side delingen ved en ægtefælles dødsfald og på den anden side delingen ved separation og skilsmisse.

Ved en ægtefælles dødsfald vil den anden ægtefælles, dvs. den længstlevende ægtefælles, pensionsrettigheder ikke indgå i delingen. Delingen ved dødsfald vil ikke blive omtalt nærmere på dette sted.

Ved separation og skilsmisse - som omtales nærmere nedenfor - er udgangspunktet, at en ægtefælles ”rimelige pensionsrettigheder” *ikke* indgår i formuedelingen, men kan udtages forlods af ejerægtefællen. Omvendt vil værdien af ”ikke-rimelige” pensionsrettigheder som udgangspunkt indgå i delingen mellem ægtefællerne.

Disse regler for håndtering af ægtefællernes respektive pensionsrettigheder – dvs. at der ikke skal ske deling af rimelige pensionsrettigheder – beror på en afvejning af to modstående hensyn:

På den ene side, hvad der er blevet betegnet som det ”familiepolitiske hensyn”, som vedrører sikring af økonomisk tryghed for hvert familiemedlem og udtrykker en lige værdsættelse af hus- og omsorgsarbejde med pengeindtjening. Dette hensyn fører frem til en ligedeling af alle pensionsrettigheder mellem ægtefællerne.

Heroverfor står, hvad der betegnes som det pensionspolitiske synspunkt, hvorefter en pensionsberettiget ægtefælle skal beholde sin egen pension, fordi den er etableret med henblik på den fortsatte forsørgelse af denne ægtefælle, når lønindtægten falder væk.

Afvejningen mellem de modstående hensyn førte konkret frem til hovedreglen om, at hver ægtefælle forlods kan udtage ”rimelige pensionsrettigheder” ved separation og skilsmisse.

Foreligger den særlige situation, at ægteskabet blot har været af ”kortere varighed”, sker der ingen deling af ægtefællernes respektive pensionsrettigheder.

Bodil Christiansen *Advokat (L)* | *Tommy V. Christiansen* *Advokat (H), cand. merc. (R)* | *Tlf. 70 150 800* *Mob. 40 100 800* | *tommy@v.dk* *www.v.dk*

Offentliggjort d. 17. februar 2018

Rimelige pensionsrettigheder

I praksis er hovedspørgsmålet på denne baggrund selvsagt, hvad der skal anses som *"rimelige pensionsrettigheder"*.

I lovforslaget om pensionsreformen fra 2006 blev beskrevet flere grundsynspunkter om, hvad der måtte anses som rimelige pensionsrettigheder.

Det er således udgangspunktet, at alle sædvanlige arbejdsmarkedspensioner er rimelige. Ordninger aftalt mellem arbejdsmarkedets parter, f.eks. aftalt ved overenskomst, lokal overenskomst eller fastlagt ved firmaaftale, må anses som udtryk for det pensionsopsparingsniveau, der er almindeligt accepteret som svarende til de pågældendes uddannelses- eller arbejdsmæssige situation. Ægtefæller, der ikke er omfattet af en pensionsordning som led i ansættelsen, kan ligeledes indbetale tilsvarende regelmæssige pensionsbidrag, herunder til en alders-, kapital- eller ratepension.

Også pensionsordninger for mindre grupper, der har et kortere eller anderledes opsparingsforløb end sædvanligt, som f.eks. piloter, balletdansere, sangere og lignende, vil ifølge forslaget til reformen fra 2006 falde ind under begrebet rimelige pensionsrettigheder, hvis ordningen må anses for rimelig i forhold til den pågældende ægtefælles økonomiske situation og forventede pensioneringstidspunkt.

Også selvstændige erhvervsdrivende vil ifølge lovforslaget fra 2006 ofte have et andet pensionsopsparingsforløb end lønmodtagere. Ved vurderingen af, om en pensionsordning for en selvstændig erhvervsdrivende kan holdes uden for formuedelingen, må der ifølge forslaget lægges vægt på, om ordningen må anses for rimelig ud fra virksomhedens økonomiske forhold.

Andre pensionsindbetalinger - ud over de på indbetalingstidspunktet sædvanlige arbejdsmarkedspensionsbidrag eller tilsvarende indbetalinger – vil derimod ifølge forslaget fra 2006 som udgangspunkt falde uden for det rimelige, særligt i de situationer, hvor kun den ene foretager en ekstra pensionsopsparing. Derved tages ifølge forslaget bl.a. højde for, at opsparingen af skattemæssige grunde kun foretages hos den ene af ægtefæl-

Offentliggjort d. 17. februar 2018

lerne. Foretager begge ægtefæller ekstra pensionsindbetalinger, vil ligedelingsprincippet for disse ekstra indbetalinger føre til, at kun differencen i den yderligere opsparing bliver delt.

Højesterets dom af 30. januar 2018

Som for al anden lovgivning kan der imidlertid være et stykke vej fra sådanne vejledende guidelines til vurdering af en konkret sag om deling af pensionsrettigheder ved skilsmisse.

En sådan sag har nu været forelagt for Højesteret. Som nævnt indledningsvist har sagen været behandlet i 3 instanser og viser nogle af de synspunkter, der er relevante ved vurderingen af, om der er tale om ”rimelige pensionsrettigheder” for en erhvervsdrivende ægtefælle.

Sagen drejede sig om et ægtepar, hvor både hustruen og manden havde en pension, som de hver især ønskede at holde udenfor delingen ved skilsmisse.

For **hustruens vedkommende** drejede det sig om en engangsydelse på 142.000 kr., som var blevet udbetalt fra en gruppeforsikring i PKA, der var en del af hustruens overenskomstmæssige pensionsordning i Pensionskassen for Sygeplejersker og Lægesekretærer. Beløbet var udbetalt i anledning af, at hustruen var blevet tilkendt førtidspension som følge af nedsat erhvervsevne. Dette beløb kunne efter Højesterets dom udtages forlods af hustruen, i det omfang beløbet ikke måtte anses for at være forbrugt. Efter Højesterets opfattelse kunne beløbet ikke anses for forbrugt. Denne del af sagen vil ikke blive omtalt nærmere.

For **mandens vedkommende** drejede sagen sig om individuelle pensionsbidrag, som han havde foretaget i en periode, hvor han drev selvstændig erhvervsvirksomhed som læge. Manden havde i de første 10 år af ægteskabet arbejdet som offentligt ansat læge, og havde i denne periode indbetalt ca. 18 pct. af lønnen til Lægernes Pensionskasse i henhold til overenskomsten. Fra 2007 havde han arbejdet som selvstændig, og i de første

Offentliggjort d. 17. februar 2018

3 år, dvs. fra 2007 – 2009, hvor hans indtjening androg ca. 4,5 mio. kr., havde han ikke indbetalt til pension.

Manden forklarede herom, at han anså indtjeningen som selvstændig som usikker, at indtjeningen i første række gik til familiens forsørgelse, og at han i det væsentligste forsørgede familien, bl.a. som følge af hustruens sygdom. I 2010, hvor han havde en indtjening på ca. 3,3 mio. kr., indbetalte han 69.000 kr. i pension til Lægernes Pensionskasse, mens han i 2011 og 2012 indbetalte 650.000 kr. og 500.000 kr. til en privattegnet pensionsordning i en bank. Indbetalingerne i disse to år udgjorde ca. 31 pct. og 24 pct. af overskuddet i virksomheden. I 2013 indbetalte han ca. 75.000 kr. på pensionsordningen i Lægernes Pensionskasse. I de 7 år fra 2007 til 2013 havde lægen en indtjening på i alt 15.258.548 kr., hvoraf han indbetalte i alt 1.294.430 kr. i pension svarende til ca. 8,5 pct. af indtjeningen.

Der var mellem ægtefællerne enighed om, at manden forlods kunne udtage rimelige pensionsindbetalinger, der svarede til pensionsbidragssatsen på 18 pct. for overenskomstansatte yngre læger.

Uenigheden drejede sig om den del af indbetalingerne for 2011 og 2012, der oversteg 18 pct. Spørgsmålet var, om denne del af indbetalingerne kunne anses for rimelig, når henses til, at mandens pensionsindbetalinger for årene 2007-2013 samlet set lå væsentligt under 18 pct. af hans indtjening, da han ikke havde indbetalt til pension i årene 2007-2009.

Højesteret anlagde her en meget streng vurdering. Højesteret tilkendegav således, at:

> *"… der må foretages en snæver afgrænsning af, hvad der kan anses for "rimelige pensionsrettigheder". Ved rimelighedsvurderingen må der tages udgangspunkt i, hvad der på indbetalingstidspunktet er den sædvanlige arbejdsmarkedspensionsindbetaling for den pågældendes erhvervsgruppe eller sammenlignelige grupper. En årlig indbetaling ud over det, der svarer til sædvanlig arbejdsmarkedspension, kan som udgangspunkt ikke anses som rimelig for så vidt angår den del af pensionsindbetalingen, der overstiger sædvanlig arbejdsmarkedspension. Det forhold, at en høj pensionsindbetaling har til formål at kompensere for manglende eller lave indbe-*

talinger i tidligere år, kan ikke i sig selv føre til, at den høje indbetaling anses for rimelig for hele beløbets vedkommende."

Højesteret anførte videre, at det i visse, forskellige situationer kan komme på tale at fravige dette udgangspunkt, herunder f.eks. i tilfælde, hvor en ægtefælle er kommet bagud med sin pensionsopsparing som følge af manglende eller lave indbetalinger i et eller flere år på grund af fravær fra arbejdsmarkedet af familiemæssige grunde.

Specielt for selvstændige erhvervsdrivende anførte Højesteret herefter, at:

"… rimelighedsvurderingen [må] foretages under hensyn til, at de ofte vil have et andet pensionsopsparingsforløb end lønmodtagere, og at der derfor ikke kan stilles de samme krav til regelmæssigheden i pensionsopsparingsforløbet som for lønmodtagere. Ved selvstændige erhvervsdrivende må vurderingen navnlig bero på, om pensionsordningen, herunder indbetalingernes størrelse og forløb, må anses for rimelig ud fra virksomhedens økonomiske forhold. Ved en årlig indbetaling, der overstiger niveauet for sædvanlig arbejdsmarkedspension for sammenlignelige grupper, påhviler det den selvstændige erhvervsdrivende at godtgøre, at indbetalingen er rimelig ud fra virksomhedens økonomiske forhold.

I det foreliggende tilfælde er der enighed om, at sædvanlig indbetaling til arbejdsmarkedspension for sammenlignelige grupper er et pensionsbidrag på 18 %. Der er ikke oplyst omstændigheder, der giver grundlag for at bedømme, om [mandens] manglende indbetaling af pensionsbidrag i årene 2007-2009 og indbetalingen af de meget høje bidrag i 2011 og 2012 er rimeligt begrundet i hans virksomheds økonomiske forhold.

På den baggrund finder Højesteret ligesom landsretten, at [manden] ikke har påvist omstændigheder, der giver grundlag for at fravige udgangspunktet om, at en årlig pensionsindbetaling ud over det niveau, der svarer til en sædvanlig arbejdsmarkedspension, ikke anses for rimelig i [lovens] forstand."

Den del af lægens pensionsindbetalinger i 2011 og 2012, der oversteg 18 pct. af lægens årlige indtjening, skulle herefter indgå i delingen af fællesboet med hustruen.

Offentliggjort d. 17. februar 2018

Med denne afgrænsning af erhvervsdrivendes muligheder for at indbetale på pensionsordninger må det forudses at blive noget vanskeligt at opnå accept af højere indskud, end hvad der svarer til en sædvanlig arbejdsmarkedspension.

Det er herunder i hvert fald ikke ganske klart, hvilke omstændigheder, der vil kunne føre frem til at anse udsving i en erhvervsdrivendes årlige pensionsindbetalinger som ”rimeligt begrundet i virksomhedens økonomiske forhold”.

Problemstillingen har flere facetter. Eksempelvis kan peges på, at en virksomhedsejer ikke kun skal tage hensyn til driftsoverskuddet – men i sagens natur også må tage hensyn til virksomhedens likviditet ved hensættelser til pensionsopsparing. Denne omstændighed kan i sig selv føre frem til, at der kan være tale om væsentlige udsving fra år til år i henseende til mulighederne for at hensætte beløb til pensionsopsparing. Det er her uklart, om likviditetsmæssige begrænsninger kan føre til en større accept af, at indskud på en pensionsordning udskydes til senere indkomstår.

Som det videre fremgår, har Højesteret ikke tillagt det betydning, at manden i 2007 – 2009, hvor der ikke blevet foretaget indskud, i det væsentligste var eneforsøger af familien som følge af hustruens sygdom og dermed havde hovedansvaret for familiens økonomi.

Så vidt bør erhvervsdrivende i videst muligt omfang sikre, at der årligt indskydes beløb på pensionsordninger svarende til en sædvanlig arbejdsmarkedspension fremfor at udskyde indbetalinger til senere indkomstår med en højere indtjening. Men det er jo ikke givet, at denne fremgangsmåde altid tjener familiens bedste.

——— o ———